

SZIESZTA

SZERKESZTI: ÚJSZÁSZI ILONA, WERNER KRISZTINA ■ 2005. NOVEMBER 5.

NAPI MELLÉKLETEK

Hétfő **A DÉL SPORTJA,**
 A PÉNZ BESZÉL
 Kedd **GYÓGY-ÍR**
 Szerda **LÉGYOTT**
 Csütörtök **BIZALMASAN**
 Péntek **DÉLMADÁR**

WWW.DELMAGYAR.HU

„AZ ÍRÁS AZ OLVASÁSSAL KEZDŐDIK” – VALLJA SZABÓ MAGDA

Hívó szavak, nyíló ajtó

Minden korosztálynak ír. A legolvasottabb mai magyar író. Műveit eddig 42 nyelvre fordították. Szabó Magda írásai – a Tündér Lalától kezdve az Abigélen át Az ajtóig – végigkísérik életünket. Szabó Magdával a csúcsoakat döntő szegedi író-olvasó találkozója után, vásárhelyi látogatása előtt beszélgettünk. Kész volt a játékra: egy-egy hívó szóra kinyitotta ajtajait, fölillantotta titkait.

– **Ha a hívó szó: születés?**

– Akkor azt mondom: apám Köröstarcsán született, az anyám Füzesgyarmaton. Én Békés megyének vagyok a gyereke. De Hajdú-Biharé is, mert Debrecenben születtem.

– **Regény?**

– Az első regényem valójában a Szibill címet viselte... Nagyon hamar elkezdtem gyerekkoromban kitalálni különféle meséket... A Debreceni kultúrtaácsnok lányaként rendszeresen jártam színházba. Szerettem a Szibill nevet, talán gyerekként láthatam is az operettet. Mindenesetre azt gondoltam, egy ilyen szép névhez szép történetet illik... Szibill felesége

volt egy földbirtokosnak, aki tönkrement. De Szibill elhatározta, hogy megmenti a végső romlástól a férjét: naponta egyre kevesebbet eszik, mert azzal is olcsóbb lesz a háztartás. Mire észrevették, szegény Szibill éhen halt. A férje borzasztóan megsiratta, majd a temetésén azzal, a mondatnal búcsúztatta: „Szibill, Szibill! Most már csak magamról kell gondoskodni...” Micsoda alapigazság!

– **Író?**

– Apám és anyám is olyan családban született, ahol viszszaemlékezőleg mindenki író volt. Én azt mondom: az írás azzal kezdődik, hogy olvasunk. Az igazi író képes arra, hogy ma-

gára vállalja egy vagy több idegen élet kínját, örömét, terhét. Képes teremteni. Aztán íróvá válhat életének egy fordulata révén. Az író: születik.

– **Olvasás?**

– Eleinte mindenfélét olvastam, később azt, akitől – arra számítottam – kapok valamit. Most meg már csak azt, amit muszáj. Olvasom, amit hoz a posta: a leveleket, amikre válaszolnom kell, a könyveket, mert a kollégák várják, hogy minősítsek. Az idős kollégák pedig azt, hogy megmutathassák: nemcsak te csináltad meg a magad életét, mi is megcsináltuk a magunkét. Mit szeretnék olvasni? Latint. Egész más, mint ha ugyanazt a szöveget magyar fordításban olvasom. Érzem a nyelvnek a színét...

Petőfi a névjegy

– **Műfordítás?**

– Nagy költő képes arra, hogy saját nyelvén visszaadja az eredetit. Apám az első külföldi utamra úgy engedett el, hogy meg kellett tanulnom németül, olaszul és angolul a Szeptember végéig. Azt mondta: „Neked nincs névjegyed, nem vagy senki, kislányom, lehet, hogy egyszer lesz valaki. De az országodban volt egy felejthetetlen, tündöklő csillag: Petőfi Sándor. Ha bemutatkozol, neked Petőfi Sándor a névjegyed.” Alig múltam 17 éves, alig olvastam valamit, mikor bekerültem az osztrák katolikus intézetbe, református létemre. Azt mondta apám, meg kell tanulnom a másik vallást is: „Sose nevéss, sose csodálkozzál, ugyanaz az Istene, mint a tied, csak mások a feljegyzései, mint a hajóknak.” Így aztán, amikor a rettenetesen iskolás németséggemmel bemutatkoztam a bécsi intézetben, eszembe jutott apám, és azt mondtam: „Nem szerencsés, ha én magamról beszélek, hiszen nekem még alig volt életem, csak leérett-ségíztem. De nem lehetne Magyarországot másnak a szavával megmutatni?” Erre azt válaszolta az igazgatónő: „Hát, ha tudja.” Erre elkezdtem, „Petőfi: Ende szeptember...” Minden széken más nemzetből való hallgató ült, mindegyik azért jött, amiért én: tanuljon meg tisztességesen németül. Ahogy szavaltam, láttam az elváltozó arcokat. Úgy ríttak, mint a gyerekek... Amikor a bukaresti kormány vendége voltam, és tudatosan nem szólaltam meg magyarul, csak franciául beszéltem, elszavaltam Petőfit, s az írókollégák elővették zsebkendőjüket: egy pillanatra ott volt közöttünk a vers mindent kibékítő szelleme. Majd olaszul is elmondom az Ala finere szeptembert december 11-én, amikor megkapom az olasz nagydíjat.

– **Műfajok?**

– Már régen nem írok verset. Másképpen fejeződik ki az öröm, a bánat és a szenvedély, ha az ember prózát ír. Az nem egy sikoltás a sötétbe. Azok tények. Még akkor is, ha fizikai fájdalom, még akkor is, ha lelki fájdalom, még akkor is, ha csalódás, még akkor is, ha politikai sértődöttség – mégis csak egy mese, amit az író elmesél.

A nő a bátor

– **Mese?**

– Anyám folyton mesélt. Apám Homéroszt mesélte. Ezért lettem latin szakos tanár. Megismerkedni gyerekként Homérosszal, nagy élmény volt. Igaz, folyton megszakítottam apám meséjét. Felháborított engem Szép Heléna magatartása: „Háború előtt vannak, és itt hagyja a férjét? És ha meghal, mi lesz?” Eszembe se jutott, hogy meg fog szökní. Nálunk csak a nagyon rossz életű nők szöktek meg a férjüktől.

– **Nő?**

– Az én nőképem bátor valaki. Mert minden házassághoz, minden temetéshez és születéshez bátorság kell. A világban a nő a legbátrabb.

– **1956?**

– Akkor épp nem voltunk

Vásárhelyi vallomás

„Vásárhely családi fészeknek számított, számtalan Szabó, nagybátyám, nagynéném ott jártak iskolába, apám ott is érettségizett, ott nevezték nagyapámat aranykeretű szemüvegéről aranszemű Jánosnak, az őtemplom volt az ő temploma, egykori káplánja, Losonczy nagytiszteletű úr is élt még, akit az újtemplom kék boltozata, csillagai alatt hallottam prédikálni...” – vallja vásárhelyi kötődéséről Szabó Magda. – „Tanári karbeli barátaimon kívül mindenesetre Pákozdy Ferencék és otthonuk légköre kellett, az angol és a moszkvai rádió titkon figyelt híradásaival, hogy világképem, gondolkodásom megkapja azt az alapozást, amire aztán már ráépülhetett későbbi, budapesti életem. Vásárhelyi tanárkodásom két évig tartott; ha az egyetemi esztendő életem legharmonikusabb időszakát idézik, a vásárhelyiek mindenesetre a legtermékenyítőbbet.”

„osztályidegenek”. A férjem angol romantikát tanított az egyetemen, és a diákjaival a Bem-szoborhoz ment. Az iskolában, ahol bemutató tanárként dolgoztam, nem volt tanítás. A budapesti tüntetés napján én otthon ruhát vasaltam és főztem... Az Abigél azért születetett, mert csak így, valaki történetében lehetett elmondani '56-ot.

Gyűrődő történelem

– **Gyökerek?**

– Anyám családja IV. Béláig, apámé nemesi címerével I. Rákócziig nyúlik vissza. Tudomásul vettem, hogy gyűrődik a magyar történelem... 1956 után sokszor gondoltam: örülhet a gyerekem, hogy nem jött világra – hazugságra nem lehet tanítani... Sírtunk mind-

Szabó Magda: „A titok csak annyi: nem szabad hazudni”

FOTÓ: TÉSIK ATTILA

annyian, amikor 1958-ban végleg otthagytam az iskolát. A tanítványaim: a gyerekeim. Amikor nem volt ideje az anyának anyának lenni, én föl vállaltam az anya szerepét.

– Mikor megkaptam a francia Femina-díjat, akkor elvittek Párizsban a temetőbe Flaubert sírjához, aztán Prousthoz. Akkor azt mondtam: „Proust olyan idegen.” „Miért?” – kérdezte az ottani irodalmi vezető. „Mert mindig a családjáról beszél” – válaszoltam. „Hát te miről beszélsz, aranyom?! Állandóan a családdról: vagy az anyádról vagy az apádról vagy a gyerekkorodról. Nézd csak meg a sírját!” Este az eredményhirdetésekor kiderült, azért kísért el a temetőbe Flaubert és Proust sírjához, mert meg akarta nézni az arcom, mit szólok a méltató beszédhez: „Az a csodálatos a magyar nyertesben, hogy egyesíteni tudja a francia regény nagy hagyományát a francia újhulámmal...” Ez: Az ajtó.

– **Hítvallás?**

– Az írói? Egyszerű: Nem szabad hazudni.

ÚJSZÁSZI ILONA

Csillagunk

Tinik, anyák és nagymamák; srácok, apák és nagyapák – legalább száz-hátszáz lelkes olvasó itta vagy két órán át az író, a mai magyar irodalom törekény nagyasszonya, Szabó Magda szavait a szegedi Somogyi-könyvtárban október 26-án. Akinek nem jutott hely az emeleti olvasóteremben, az a földszinten elhelyezett kivétitőn követhette a kérdések nyomán született asszociációsorozatot. „Két és fél évig tanítottam Vásárhelyen, de minden szombaton és vasárnap bejöttem Szegedre – egy kis színházért, egy kis tisztal hangulatért... Ilyenkor Janikovszky Évánál laktam: két fiatal nő nézett a tükörbe... Aztán ő lett Abigél kiadója... Itt vagyok. Az önöké vagyok...” – mondta, és mesélt, mesélt, mesélt... „Csillagom!” – fordult Szabó Magda türelemmel kedves olvasójához, hogy elmagyarázza, miért képtelenség folytatni Abigél történetét... „Nem vagyok méltó, hogy így beszélj rólam, de nagyon jólesett” – válaszolt a tininek, aki rímekbe szedte óhaját: „... várjuk következő történetét, hódoló örömmel...” Aztán a dedikációra várakozók sora következett. Több száz kötetet koronáz immár a kézjegy – egy igazi sztáré, Szabó Magdáé, a mi csillagunké.

Szabó Magda és férje esküvői tanúja volt 1958-ban akkor házvezetőjének, Mariskának

FOTÓ: DM/DV